

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

29. MAJA

ŠTEV. 22

Sadna letina in boj za dobro kakovost

Iz poročil s konca aprila je razvidno, da kaže letošnja sadna letina — kolikor se je dalo posneti s cvetnega brstja in cvetja — sredno dobro. Češnje stojte vobče najboljše. Jabolka in hruške nekoliko slabейše, vendar pa še povprečno dobro. Vse drugo koščičasto sadje (razen češenj) obeta pa prav slabo letino. Prav tako neugodna so poročila za orehe. Seveda so ti podatki še zelo dvomljivi, ker konec aprila jablane in hruške še marsikje niso cvetele. Poleg tega je bilo pa ob cvetju vseh sadnih plemen precej neugodno, deževno vreme in se takrat še ni poznalo, v koliko se je cvetje oplodilo. Končno moramo upoštevati, da je sadno drevje, zlasti koščičastega plemena, zelo prizadela minula neugodna zima. Tudi ta občutna škoda, ki se bo dala točno ugotoviti šele čez poletje, je zelo merodajna pri presoji letošnje sadne letine.

Jablane — to naše najvažnejše sadno pleme — ravnokar ocvetajo, kolikor niso že popolnoma ocvetele (v toplejših krajih).

Nastopila je doba, ko se začenjata pojavljati na drobnem zarodku najhujša dva škodljivca lepe kakovosti — to sta zavijač (črvivost) in škrlup (krastavost). Oba se pojavljata, vsak na svoj način, nekako ob istem času. Ko je drevje komaj dobro ocvetelo in se komaj pozna, da je cvet oplojen, takrat začne letati zavijač in zalegati posamezna jajčeca na mladi zarodek. V nekaj dneh se izleže iz jajčeca droben »črviček«, ki se preživlja nekako teden dni z ostanki prašnikov na plodiščih. Potem se pa navadno skozi muh zavrtja v plodek prav do sredine, kjer nastaja peščišče. Zavijači pa ne letajo in ne zalegajo vsi naenkrat, ampak traja ta doba več tednov, tja do konec maja ali celo v junij, kakor je pač vreme in kakor napreduje rast in razvoj drevja in narave sploh.

Iz povedanega je jasno razvidno, da je mogoče zadeti »črva« — ličinko zavijača le tisti čas, dokler se nahaja še na plodu, preden se zavrtja in skrrije v plod. Zato moramo računati s tem dejstvom in način boja temu primerno urediti.

Še preden se pojavi zavijač, se začne razvijati škrlup. Zato skušamo prvotne kali zaščititi že s škropljenjem pred cvetjem. Ker pa se noben zajedavec nikdar ne da popolnoma ugonobiti, imamo tudi s škrlupom opraviti še pozneje, ko je drevje zeleno, zlasti ako je v dobi ob in po cvetju vlažno, deževno vreme.

Za vsakega teh dveh zajedavcev imamo posebno sredstvo za zatiranje, in sicer za zavijačevo ličinko, ki je žival, želodčni strup (arzenik), za škrlup, ki je glivica, pa druge vrste strup (baker ali žveplo), ki zabrani, da trosi ne morejo vzkaliti in se zarašči v plodove in druge nežne, zelene dele rastline. Sodobni način zatiranja teh dveh najhujših sadnih škodljivcev je združil oba ta dva strupa v eno škropivo tako, da z vsakim škropljenjem zadenemo oba hkrati.

Zaradi preprostosti priprave in uporabe priporočamo sadjarjem že nešteto krat omenjeni in preizkušeni nosprasič, ki se uporablja v 1% raztopini (na 100 litrov vode pol kilograma nosprasiča, brez kakršnega koli drugega dodatka). Kdor ima pa na razpolago žvepleno apneno brozgo, naj vzame pa to, in sicer na 100 litrov vode 2 kg temeljne žvepleno apnene brozge in 300 gramov apnenega arzenjata (meritola ali aresina).

Povoljen uspeh se doseže pa le tedaj, ako se škropi o pravem času, to se pravi, dokler je zavijačeva ličinka še na plodu, kakor je bilo že prej omenjeno. Mnogoletni, skrbno izvedeni poizkusi in skušnje v obširnih sadovnjakih so pokazale, da je treba najmanj dvakrat škropiti, in sicer

prvič čimprej po tem, ko drevje ocvete, in potem še enkrat 2—3 tedne pozneje. Še boljše uspehe bo dosegel tisti, ki bo škropil z enakim škropivom še tretjič, in sicer spet 2—3 tedne po drugem škropljenju.

Opozarjamo sadjarje, da ne pozabijo na to važno in neogibno potrebno opravilo in da ga tudi ne odlašajo in ne zamude pravega trenutka. Za izvoz hodi v poštev samo prvovrstna, brezhibna kakovost; taka kakovost se pa pridela samo, ako o pravem času opravimo vsaj prvo in drugo škropljenje z enim prej naštetih dveh škropiv. Ta škropiva (¾ nosprait in 2% žvepleno apnena brozga z dodatkom 300 gramov apnenega arzenijata na 100 litrov škropiva) so razmeroma zelo poceni. 100 litrov enega ali drugega stane okoli 15 din. S 100 litri poškopimo lahko

4—5 srednje velikih jablan, torej pride na drevo komaj 3—4 din stroškov.

Dober uspeh je zavisen končno tudi od načina škropljenja. Škropiti je treba tako, da se škropivo razprši v najmanjše kapljice, ki se v obliki meglice vležejo po vseh delih drevesa, zlasti pa po plodovih in listih. Napačno bi bilo, ko bi tako škropili, da bi se drobne kapljice strnile v velike kapljice in da bi škropivo teklo od listov. Pri dobri škropilnici z močnim pritiskom gre delo jako hitro od rok, ker moramo cev z razpršilnikom naglo premikati od veje do veje, od drevesa do drevesa, da se vsi deli drevesa od vseh strani samo orose, ne pa obrizgajo, kakor je to potrebno pri zimskem škropljenju. Zato se pri pravilnem ravnanju za poletno škropljenje porabi razmeroma malo škropiva. H.

Najboljša krava

»Kakšno kravo naj pa kupim, da bo krmo prav dobro izkoriščala?« me vprašujete v zadnjem pismu. Radi bi torej vedeli, kakšne lastnosti naj ima dobra krava - mlekarka. Ne, tako brezmiselno vaše vprašanje pač ni, oče Vrbovec, in pismo, ki ga je napisala vaša Pavlina, kaže precej uma. Kadar greste na semenj z drugimi sosedi vred in vas človek opazuje, kako si iščete pripravne krave, pokukate zdaj v gobec, otipavate potem vime, si mislim, da bi moral vse te reči prav natančno vedeti, ko imate vendar dan na dan opraviti z ljubo živinico. Toda ne godi se tako samo vam, malim gospodarjem; tudi veleučeni upravitelj, ki ima v hlevu 55 krav, stoji pred živaljo na isti način kakor vi, oče Vrbovec. Toda gospod »direktor« je bolj pretkan in v prepričanju, da je p a s m a glavna stvar, nakupi kratkomalo krdelo rjavih švicark in pri kartah se potem baha, kako lepo živinorejo da ima — plačal je seveda ni sam, ampak njegov bogati gospodar.

»Spoštovani oče Vrbovec, p a s m a sama ne dela čudes; med pingavskim in simodolskim, med sivopšeničnim in belim slovenskim govedom dobite ravno tako lahko slabe živali, kakor naletite med deželno nepasemsko mešanico tudi na prav dobre komade tako glede molznosti kakor z ozirom na kakovost in dobroto mesa ali dela. Visoka mlečnost je navezana na kravo samo, je individualna lastnost, ki

se pa odlično podeduje po zaročnikih (kravi in biku). Zato so pa selekcijske zadruge tako silno važne, ker imajo namen, vzgajati krave in plemenske junce z dednimi lastnostmi, kakršnih želi od njih naš slovenski orator Dobro pomnite: mleka, ki vam ga daje kaka krava, ne morete z nobeno krmo tega sveta bistveno izboljšati. Mleko v vimenu morete pač poslabšati, je napraviti bolj vodeno in prazno, po drugi strani pa tudi izboljšati, mu povišati suho snov, pomnožiti njegovo tolačico, v ostalem pa ne morete njegove sestave prav nič izpremeniti.

»Kako vendar ne?« me začuden vprašujete. »Biti bi moralo vendar vse skupaj začarano, če bi ne dobil s pomočjo otrobov, žitnega zdroba, raznih oljnatih tropin in podobnih dobrot prvovrstnega mleka!« — Čujte, prijatelj Vrbovec, stvar je taka. Vi si mislite: mleko je mleko. No, prav, pa kaj je vendar mleko? Ali mar to veste? Nič drugega, kakor razkrojeno, raztopljeno kravje vime.

Če dene vaša Pavlina kos surovega masla v ponev in postavi to na ogenj, se surovo maslo stali in Pavlina zabeli z njim krompirjev piré (zmečkan in pretlačen krompir) ali pa kuhan riž. Če je bilo surovo maslo dobro, je dobro tudi kuhano. Ravno tako je z mlekom.

Notranjščina vimena se neprestano raztaplja; vime namreč ni nič drugega kot neka zleza in kakršna je cela, trdna zleza,

faka je tudi razkrojena, razlopljena žleza. Reči hočem: kakršno je kravje vime, tako je mleko! Če znate in morete priti kravi drugo, novo vime, potem boste dobili tudi drugačno mleko. To stoji kot pribito, in če vam hoče kdo natvezti kaj drugega, mu pokažite vseh pet prstov pred nosno konico in recite: z Bogom! A zdaj pozor: oče Vrbovec! Razumni kmetovalci so pa vzgojili krave, kojih vime je dobro, prav dobro ali celo izborno; prijatelj Vrbovec, posnemajte jih! Kdor ima v hlevu slabo kravo, pa četudi samo 8 dni, ta je nesposoben, norčav. Milijone stotov dobre kreme zapravljamo vsako leto pri slabih molznicah in velikansko število hektolitrov mleka izgublja na ta način naša jugoslovanska domovina vobče, pa tudi naša slovenska banovina posebej. Gotovo ste že večkrat slišali, kako veliko mleka dajo n. pr. holandske krave; no, to je na splošno resnica, toda v mleku teh inženirskih krav je mnogo vode: V 100 litrih mleka holandskih krav je 89 do 91 litrov najčistejše vode! Iz vode pa ne morete fabricirati ne masla, ne sira, in če se napijete takega mleka, dobite pač trebuh poln vode. Planinske krave, kakor so n. pr. svetlolisaste simodolke, svetlosive algajske krave, pingavsko govedo, pa dajo boljše mleko, v katerem je samo 84—86 litrov vode v 1hl mleka. Če hoče torej vaša žena delati surovo maslo in sir, potem ji preskrbite krav, ki bodo dale razmeroma dovolj mleka, pa tudi dobrega, mastnega mleka. Katere pasme si boste izbrali, je pač odvisno od kraja, v katerem kmetujete. Če se obrnete na okrajnega (sreškega) ali banovinskega živinorejskega strokovnjaka na nasvet, vam pojdte z veseljem na roko, s pomočjo najbližje selekcijske organizacije pa boste prišli tudi do individualno najboljših živali. Saj imamo danes že lepo število izbranih živali, s kojih mlečnostjo smemo biti kar zadovoljni. Če odpreš Koledar Kmečke zveze za letošnje leto (1940), ti pove na str. 147, da molze gorenjsko pingavsko govedo (središče Kranj) povprečno po 2142 litrov, najboljša pa je dala 5197 litrov; belo slovensko govedo (Maribor) da povprečno 2181 litrov, najboljša krava je dala 4502 litra; svetlolisasto (simodolsko) govedo s središčem Sobota je dalo povprečno po 2129 l; najboljša žival pa 5237 l; sivorjavo dolensko govedo (Ljubljana) je dalo leta 1937 2217 litrov, najboljša molznica pa 5561 l. To so seveda krave, ki so opisane v rodovnike selekcijskih zadrug in kojih

molznost se stalno nadzoruje. Od takih preizkušenih krav prihajajo prvovrstni junci, pa tudi najboljše krave. Zato se seznanite, prijatelj Vrbovec, s to selekcijsko organizacijo! Prišli boste v stik z marsikakim izvrstnim živinorejcem in v nekaj letih vam postane vaš hlev največje veselje in ponos, pa tudi zlat vir dohodkov. Imeli boste dobre krave in od njih dobro mleko. Meso od različnih organov iste živali je silno različno; eno meso ni tisto kot drugo. Tako pa tudi mleko ni mleko, seno ni seno, ovs ni oves; vse je marveč odvisno od tega, kaj tiči v teh produktih. Ko so pred nekaj desetletji vozili po mestih še konjski tramvaji, je imela tramvajska družba v Parizu poleg konjskih hlevov tudi laboratorij (delavnico), v katerem je sedelo šest kemikov. Njihova naloga je bila, da so preiskavali nakupljeni oves glede njegove beljakovine in le po vsebini te redilne snovi so plačevali oves. Seveda je bilo to dobro za konje, bili so krepki in okrogli kot žoge. Mi pa kupujemo oves po toliko in toliko dinarjev, pa se presneto malo povprašujemo, kaj da tiči v njem, kvečjemu si ga ogledamo na dlani, kakor da bi imeli šest čutil in bi mogli videti s šestim v ovseno notranjost.

Čo hočete torej, oče Vrbovec, izboljšati svoje kravogojstvo, vzemite si za splošno geslo: Le lepo ustrojene in oblikovane živali, ki izvirajo od prvovrstnih staršev — o teh te pouči rodovnik! — ti bodo dale največjo korist. Ker pa mnogi gospodarji ne znajo pravilno presojati živine, je to velika zapreka napredku živinoreje.

ovfr.

SEJMI

3. junija: živ. in kram. Novo mesto, Zagorje ob Savi, Motnik, gov. in kram. Murska Sobota, rogata živ. Ormož. — 4. junija: svinj. Dol. Lendava, gov. in kram. Križevci, svinj. Ormož, gov. in konj. Ptuj, svinj. in kram. Slov. Bistrica. — 5. junija: gov. in svinj. Krško, živ. Ljubljana, živ. in kram. Veliki Podlog pri Krškem, svinj. Celje, Ptuj in Trbovlje. — 6. junija: gov. in svinj. Mokronog, svinj. Turnišče. — 7. junija: živ. in kram. Loški potok, cvinj. in drobn. Maribor, gov. in kram. Kapele pri Brežicah. — 8. junija: svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

Dobro sosodstvo je pogoj za pravilno in uspešno delo v naših občinah.

Izbira poklica

Veliko pravic pri izbiri poklica imajo seveda tudi starši. Oni so, ki otroka najbolj poznajo, saj imajo opravka z njim vse njegovo življenje od prvega dne, ko so zagledali luč sveta. Oni imajo tudi dolžnost skrbeti za njega, za njegovo telesno in večno srečo in so Bogu in družbi odgovorni za njega. Zato jim tudi ne more biti vseeno, kakšen poklic si izbere njihov otrok. V splošnem se starši te dolžnosti in pravice tudi zavedajo, često le preveč in mislijo, da smejo samo oni odločati otroku njegov bodoči poklic. Izgovarjajo se, da oni skrbe za otroka in da je zato tudi le njihova pravica, da odločajo, kaj bo iz tega otroka. Zato vzamejo izbiro poklica kar sami v roko, ne da bi se le malo ozirali na otrokove želje.

Pri tem pa, ko izbirajo otroku poklice, ravnajo nekateri starši zelo nepremišljeno. Morda jim kak sosed ali prijatelj nasvetuje kakšen poklic in nič ne pomislijo: ali bo tak poklic primeren za otroka.

Kot svetovalci otrok pri izbiri poklica morajo starši veliko stvari razmisliti. Vziveti se morajo v svojega otroka, v njegova nagnjenja, poznati morajo njegove dobre in slabe lastnosti. Ali ima otrok veselje za telesno delo, ali bolj ljubi knjige? Ali ljubi družbo ali mu je ljubša samota? Ali je dober računar, ali zna misliti, ali rad sam ukazuje ali pa se rad pokorava poveljem in navodilom drugih? Ali je zmožen podrobnega temeljitega dela, ali pa je površen, nestalen? Ali je pošten, ljubi resnico, je zvest v delu ali pa leta od ene stvari do druge kakor metuljček? Vse to in še tisoč drugih stvari morajo takrat starši premisliti, ko izbirajo poklice. Poleg tega je treba upoštevati vse njegove prirojene lastnosti, dobre in slabe, tudi dedovanje igra pri tem veliko in važno vlogo. Tudi vnanjost in zdravje otrokovo odloča pri izbiri poklica. So poklici, v katerih mora biti človek prikupen, da že samo s svojim nastopom pridobi ljudi zase, spet pri drugih poklicih je to postranskega pomena. Za gospodično, ki sedi za okencem na pošti in prodaja znamke, je vseeno, ali je prikupna ali ne. Za trgovsko pomočnico, ki stoji za mizo in vabi ljudi k sebi, pa je to velikega pomena. Tudi zdravje je velike važnosti. Kratkoviden otrok se ne bo šel za urarja učiti, otrok s slabim želodcem ne bo šel v tvornico, kjer mora ves dan stati

in vdihavati smrdljiv zrak, Upoštevati je pa tudi družinske razmere, v katerih dorašča otrok. Ali bo družina v stanu zmagati stroške, ki jih nujno zahteva priprava na kak določen poklic? Vsa ta vprašanja so važna v času, ko se odloča otrokova bodoča usoda. Če bi starši v teh letih vsa ta vprašanja bolj temeljito razmislili, bi najbrž ne delali toliko napak pri izbiri otrokovega poklica, kakor jih delajo danes. Koliko je zlasti danes ta dan staršev, ki so se odločili, da mora njihov otrok študirati, čeprav ni prav nič nadarjen in nima zato najmanjšega veselja. Ogromne stroške in žrtve morda doprinašajo zato. Pa jih bo morda otrok nekdaj preklinjal, ko bo prisiljen, da bo živetaril kot slabo plačan uradnik in hodil dan za dnem v pisarno in si tam napenjal možgane, ki jih nima, medtem ko bi kot ročni delavec ali mehanik lahko postal srečen človek.

Pri izbiri poklica je treba vprašati za svet tudi otrokovega učitelja. Učitelj ima dosti opravka z otrokom in ga zato pozna. Morda ga dostikrat veliko bolje oceni, ker gleda nanj nepristransko, kot pa starši, ki svojega otroka le preradi gledajo skozi rožnata očala in vidijo v otroku zmožnosti in talente, ki jih le-ta nima.

Seveda pa se je pri izbiri poklica ozirati tudi na dane možnosti na prosta mesta. V okviru teh možnosti poiskati otroku poklice, ki odgovarja njegovim zmožnostim in željam, pa naj bo cilj, ki bi si ga postavil vsak oče, vsaka mati za svojega otroka. Seveda pa vse to brez božje pomoči ne bo šlo. V tako važnem času, ko se odloča usoda za vse življenje, je ta otrokom in staršem nujno potrebna.

Pravni nasveti

Prijava žitne zaloge. A. P. Samo osebe, ki trgujejo z žitom kakor tudi trgovinski mlini morajo v začetku vsakega meseca predložiti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje prijave o stanju zalog žita poslednji dan minulega meseca.

Tožba zaradi dediščine. M. G. Vaše vprašanje je nejasno. Niste povedali koliko je zapuščina vredna in koliko so posamezni dediči dobili. Zato ne moremo presoditi ali bo dedič, ki je nezadovoljen, s tožbo uspel.

Matičniki

Meseca maja in junija je največja »sezona« za matičnike. Da se bomo pa popolnoma razumeli, moramo besedo najprej pojasniti. »Matičnik« je lonček, celica, v kateri se izleže matica; matičnjak pa imenujemo ponavadi panj, oziroma družino, v kateri vzrejamo tako ali tako — matice.

Poglavje o matičnikih in matičnjakih je prav za prav zelo zanimivo, pa tudi zelo pomembno, da ne rečem najvažnejše v čebelarstem obratu. Seveda ne mislimo, ko govorimo o matičnikih in matičnjakih, samo in predvsem na lončke same ali na panjove same, ampak v prvi vrsti na tisto, kar se v njih vzredi in zgodni. Pa so vendarle te celice — samo o matičnikih bomo danes govorili — kar odločilne važnosti za tisto, kar je notri — za matice.

Čebelarji poznamo več vrst matičnikov. Zaenkrat bomo opustili razmišljanje o umetnih matičnikih, ki jih že delj časa pozna sodobno čebelarstvo in se omejili le na naravne vrste matičnikov. Značilno je, da so vsi matičniki narejeni iz iste snovi, kakor sat, na katerem so jih čebele potegnile. Na novem, mladem satu so rumenkasto-bel, kakor sat, na starejšem so rjavi, na že starem še bolj temni. Nahajajo se pa največkrat ob robu sata (ob koncih ali spodaj) pa tudi v odprtinah (prehodi) sredi sata. Značilni so tako, da jih lahko spozna vsak čebelarški začetnik. Najpogosteje naletiš na matičnike pred in med rojenjem. To so brez dvoma najbolj »naravni« matičniki in tudi najbolj. Družina jih je zgradila iz svoje čiste moči, ki jo žene k razmnožitvi. Ko se namreč vzbudi v družini nagon po rojenju, se ta nagon na zunaj pokaže v matičnikih, ki so »skoro zanesljivo znamenje, da bo panj rojil, če se kaj izrednega ne primeri.

Ko čebele »potegnejo« matičnike, pa še ni znak, da bo panj rojil! To je šele, ko jih je nekaj tudi zaleženih z jajčki. Takrat je pa kar 90% verjetnosti, da bo roj. Ko bo namreč prvi toliko dozorel, da ga bodo čebele pokrile (10. dan po zaleženju), bo nastopil čas prvega roja. Čez 5 ali 6 dni bo nato prva mlada matica izlezla in — zapela, če ima družina namen še rojiti. Če pa ne, bo vse ostale matičnike podrla, razgrizla, matice v njih pa

pomorila in zmetala iz panja. Podrti matičniki (če le enega najdeš) so po prvem roju zanesljiv znak, da družina ne bo dala drugega. V modernem čebelarstvu se je podiranja lotil tudi čebelar. Ko mlada matica zapoje, gre na »rabeljsko« delo: sat za satom z ostrim čebelarskim očesom pregleda in vse matičnike z maticami vred stisne. Če je podrl res vse, ne bo roja — drugega; če je pa katerega spregledal, je bilo delo zastonj. Do sedaj opisanim matičnikom, ki so najbolj pogostni, recimo »rojilni«.

Razen »rojilnih« pa imamo in poznamo še druge vrste matičnike. Večkrat se primeri, da družina noče rojiti, a matica ji ni všeč in jo zamenja. Pravimo, da prelega. Tudi v tem slučaju potegnejo čebele matičnik, ki se sicer od »rojilnih« ne razlikuje drugače, kakor da je — vsaj ponavadi — sam, samec. Stvar je čisto razumljiva! Čemu bo družini, ki nima namena rojiti, cel kup matičnikov! Pri rojenju jih je res treba več, saj vemo, da z drugim izleti po več matic-mladic; tudi zagon družine je izredno močan in izraz te moči je kopica matičnikov. Vse drugače je pri preleganju. Ta družina ni prav nič v »ekstazi« — samo novo matico hoče in nič drugega. Zato potegne lep matičnik, matico prisili, da ga zaleže, nato ga pa skrbno neguje in izredi lepo, odlično matico. To je matičnik, ki ga imenujemo »preležni«. Oba, »rojilni« in »preležni« matičnik sta normalna; iz njih se izleže dobra, porabna bodoča kraljica družine.

Tretje vrste matičnik je pa »zasilni«. Že beseda pove, da ne more biti kaj prida. Kar je za silo, je pač samo za silo! Takšne zasilne matičnike potegne družina, ki je zgubila matico, pa si hoče iz navadne čebele zalege izrediti novo. Zato potegne več navadnih čebeljih celic in začne zalego v njih kraljevsko krmiti. Vse pa se razvija v nekakšni vznemirjenosti, omotičnosti, na »brzo roko«. Tudi matice iz takšnih matičnikov so vzgojene »na brzo roko« in zato ponavadi slabše kakovosti. O teh zasilnih matičnikih bomo na vsak način morali še nekaj več napisati. Za danes naj to zadostuje.

Še eno vrsto matičnikov moramo omeniti, da bo to razmišljanje kolikor toliko popolno. To so matičniki pri nenormal-

nih družinah, zlasti trotovcih. Meni so se že primerili. Če v družini gospoduje trotovka, ki leže sama neoplojena trojta jajčka, čuti družina nepravilno stanje in si skuša tu in tam pomagati ter potegne matičnike, trotovka jih zaleže, čebele jih

tudi pokrijejo — toda vse nič ne pomaga: iz neoplojenega jajčka se razvije samo — trot. Matičniki te vrste so pa >trotovski«. Takšna družina je zapisana poginu, če ji ne priskoči na pomoč umen čebelar.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na rednem sejmu dne 20. maja je dosegla živina v Kranju te cene: voli I. vrste 9.50, II. 8.75, III. 7.50; telice I. vrste 9.50, I. 8.75, III. 7.25; krave I. vrste 7.50, II. 6.50, III. 5.50; teleta I. vrste 8.75, II. 8; prašiči špeharji 12—13.50, pršutarji 10—11.50 din vse za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12—14, telečje 20, svinjske 8—10 din za kg.

Maribor. Na sejmu dne 14. maja so plačevali živino takole: debeli voli 7.50—8.75 din, poldebeli voli 6—7.50, plemenski voli 6—8, biki za klanje 5.50—7, plemenske krave 5—7, klavne krave debele 5.50—7.50, krave klobasarice 4—5.25, mlada živina 6—8, teleta 6—7 din vse za 1 kg žive teže.

Ptuj. Na zadnjem svinjskem sejmu dne 15. maja so imeli prašiči sledeče cene: debele svinje so izostale, pršutarji 9—11 din, plemenske svinje 8—9 din za 1 kg žive teže. Mladi prasci 6 do 12 tednov stari 100—180 din komad.

Ljubljanski trg

Cene mesa in mesnih izdelkov: goveje meso I. vrste 14—16 din kg, II. vrste 10—12, III. vrste 8—10 din; jezik 14—16, vampi 8—10, pljuča 6—8, jetra 10—12, ledvice 12—14, možgani 18—20, loj 10—22 din za 1 kg. Telečje meso 12—18 din kg, jetra 20—22, pljuča 10—12, možgani 20—22, ledvice 14—16 din. Svinjsko meso I. vrste 20—22, II. vrste 16—18 din, pljuča 10, jetra 14, ledvice 22, domača slanina 18, hrvaška slanina 20, domače salo 18, hrvaško salo 20, mast 21—22, prekajeno meso 20—24 din kg. Meso drobnice: koštrunovo meso 10—12, jagnjetina 16—18, kozličevina 20—22 din kg.

Perutnina: piščanec komad 20 din, zaklan kg 36 din, kokoš komad 35—40, zaklana kg 30, petelin komad 35—40, zaklan kg 26, raca komad 30, zaklana kg

28, gos komad 60 din, golob komad 6, domač zajec komad 12—20 din.

Klobase: krakovske kg 30 din, debrecinske 24, hrenovke 20, sveže kranjske 24, polprekajene kranjske 24, suhe kranjske 40, prekajena slanina 25 din.

Žito: Pšenica kg 2.70—2.80 din, rž 2.50 2.60, ječmen 2.35—2.70, oves 2.30—2.65, proso 2.65—3, koruza 2.30—2.60, ajda 2.20—2.30, fižol ribničan 5—5.50, prepeličar 6.75—7 din za 1 kg.

Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2—2.50 din, surovo maslo kg 24—30, čajno maslo 32—40, kuhano maslo 36—38, bohinjski sir 30, sirček 8, polementalec 28—30, trapist lma 26, II. do din za kg.

Sadje: jabolka I. vrste 10, II. 7—8, III. 6; suhe češplje 5—12, črešnje 10—16, suhe hruške 6—10, orehi 8, luščeni orehi 24 din za kg.

Kurivo: premog tona 385—410 din, trda drva 1 prm 140 din, mehka drva 75 din, oglje kg 1.50 do 3.50 din.

Krma: sladko seno 100 kg 105—115 din, posladko 100—105, kisló 95—100 din, slama 60 din.

Zelenjava: glavната solata kg 10 din, ajserica 14, cvetača 12, zgodnje zelje 8, kisló zelje 4, karfijola 12, šparglji 12—20, kolerabice 10, špinača 4, paradižnik 16, grah v stročju 8, čebula 1, por 2, česenj 8, novi krompir 6, stari 2 din za kg.

Mariborski trg

Cene mesa: goveje meso I. vrste 14—16 din za kg, II. vrste 12—14, III. vrste 10—12, jezik 12—18, jetra 8—12, ledvice 10—14; teletina 10—16 din, jetra 14—16, možgani 12—16; svinjina 16—20, jetra 10—12, jezik 12—18, ledvice 12—16, slanina 16—20, salo 16—20 din. Prekajeno meso 18—25 din, mast 20—22, prekajena svinjina 19—25; meso drobnice: jagnje komad 70—100 din, kozlič komad 55—110, prešiček 120—150 din.

Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2—2.50, presno maslo kg 36, čajno maslo

40—44, kuhano maslo 40, ementalški sir 35, trapist 18—40, kislá smetana 10—15 dinarjev.

Klobase: debrecinske kg 20—30, hrenovke 22—25, kranjske 25—28, safalade 20—25, ogrske salame 40—65 din.

Žito: pšenica kg 2.50, ječmen 2.50, oves 2.50, rž 2.50, proso 3—3.50, ajda 2, fižol 6—8, 16.50, koroza 2.25—2.50 din za kg.

Najvažnejše specerijsko blago: kava kg 68—100 din, sladna kava 15—17.50, ržena kava 14—15, navadni kis liter 2—2.50, vinski kis 3—7.50, med kg 16—18, pralno milo 12—16, olivno olje liter 18—24, bučno olje 19.20, petrolej liter 7, riž kg 9.50—14, sladkor v kockah 15.50, kristalni 15.50, pralna soda 2, kuhinjska sol 1.50, živinska sol 0.50, testenine jajčne 12—18 din za kg.

DOMAČA LEKARNA

Jetičen otruje s svojimi pljunki tudi živali, tako kokoši, ki brskajo in pobirajo po tleh, in pse, ki oblizujejo in prevohajo vse. Bolan človek naj ne pljuje po dvoriščih in po krajih, kjer se igrajo otroci. Perilo bolnega, posebno robce, je treba vreči takoj v vodo. Malo kisa ali zelnice zlij v tisto vodo. Mešaj z lopariščem, ki ga imaš samo za to in odlij vodo v stranišče. Bolniku dajaj večkrat mlačnega gomilčnega čaja, da si izpere usta in nos. To mu dene dobro in mu izčisti sapo.

KUHINJA

Bifteki z rižem. 1 kg govedine (najboljše je stegno) operem, odstranim žilice in maščobo ter zmeljem v strojčku. Posebej mešam 10 dkg surovega masla z dvema drobnimi ali enim debelim jajcem. V mešanico pridenem seseklano meso, strok strtega česna, seseklano čebulo, ki sem jo na masti prepražila, sesekljam zelen peteršilj in 6 dkg v slani vodi napol kuhanega riža. Vse te snovi dobro zmešam, če treba še osolim in oblikujem majhne hlebčke. Te hlebčke malo potlačim in spečem na razbeljeni masti. Pečene koščke poberem na krožnik in zalijem z omako. Omako napravim iz masti, v kateri so se hlebčki pekli. Dodam malo moke. Ko ta zarumeni, malo zalijem, pri-mešam žlico kisle smetane in polijem po zrezkih. K tem zrezkom dam jajčne žlič-nike ali kakršnekoli testenine. Ako pa dam bifteke brez omake na mizo, mi slu-ži kot pridatek solata.

Veterinarski nasveti

Zakaj nesejo kokoši mehka jajca. V glavnem sta dva razloga, zaradi katerih dobivamo mehka jajca, ozir. jajce brez lupin, in sicer: zaradi pomanjkanja apna med hrano in zaradi vnetja jajcevoda kokoši. Pomanjkanje apna med hrano pride le redko kdaj v poštev, pogostejši vzrok pa je vnetje jajcevoda, ki nastane zaradi okuženja kokoši s posebno vrsto zajedalcih nese jajca brez lupine, večkrat celo tudi brez beljaka. Nekatero napadene kokoši ne kažejo nikakih drugih znakov obolenja, dočim druge hudo oboli-jo in celo poginejo. Obbolele kokoši so v početku nekoliko lene, zadek jim je več ali manj otežen in kokoši čudno ši-roko hodijo. Kokoši zelo rade sedijo, dasi nič ne znesejo, če pa le kaj znesejo, je to navadno jajce brez lupine. Dogajajo se slučaji, da nesejo kokoši same rumen-jake, katerih se drži le malo beljako-vine. Kokoši se stalno napenjajo in ho-čejo nekaj iztisniti, kar je vse skupaj le posledica vnetja jajcevoda. Vnetje se večkrat razširi tudi na celo trebušno vo-tlino, kar povzroča navadno smrt. Vnetje jajcevoda povzroča zajedalec, ki živi in se razvija v dveh vrstah živali, in sicer: v kačjem pastirju in v perutnini. Ako torej pozobljejo kokoši kačjega pastirja, ki je okužen z zajedalci, dobijo kokoši v sebi tudi ličinke zajedalca. Po daljšem romanju po telesu se te naselijo končno v jajcevodu, kjer povzročijo že zgoraj omenjene spremembe. Bolezenskih spre-memb ni mogoče zdraviti, možno pa je bolezen preprečiti. V mesecih maju, ju-niju in juliju so namreč kačji pastirj-polni prej omenjenih ličink. V tem času je treba na vsak način preprečiti, da ko-koši ne bodo prišle do raznih luž in sto-ječih voda, kjer se zadržujejo kačji pa-stirji. Posebno važno je, da se ne spu-ščajo kokoši rano zjutraj, dokler kačji pastirji še spijo na nizkem grmičevju, do katerega lahko dospejo kokoši s svojim kljunom. Po preteku omenjenih mesecev je več ali manj minila nevarnost za oku-ženje kokoši

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zveza!**

PRAVNI NASVETI

Ometanje dimnikov na deželi. R. F. R. Vprašate ali sme gospodar sam ometati dimnike in se upreti dimnikarju, ki jih hoče ometati proti gospodarjevi volji. — Po pravilniku za izvrševanje dimnikarskega obrta, se dimnikarju praviloma ne sme braniti ob določenem času ometati dimnike. Požarno policijska komisija pa lahko v krajih, za katere ni obvezno vsakomesečno čiščenje dimnikov, v kmetijskih hišah in v prostorih obrtnikov, če nimajo motornega obrata, tudi spregleda obvezno ometanje teh naprav v določenem letu, če ni pomislekov iz javnih ozirov.

Sprejem v vojaško šolo. L. F. Obrnite se na vojaškega referenta pri okrajnem načelstvu ali pa na poveljstvo vojnega okrožja.

Kmetjska zaščita. J. V. Leta 1932 ste kupili posestvo in prevzeli nekaj dolga. Obrnili ste se na hranilnico radi zaščite, ki pa vam je zaščito odklonila. Sedaj ste pa zvedeli, da je zaščita kmetjskih dolgov stopila v veljavo šele leta 1936 in bi želeli zvedeti kaj bi sedaj storili. — O kmetjski zaščiti smo v našem listu že pisali. Če bi bili naš list brali, bi že davno točno vedeli, kako morate postopati, da dosežete zaščito. Sedaj je pa vaše vprašanje prepozno, ker ste rok za vložitev prošnje, da se vam prizna zaščita in dolg zniža, že zamudili. Tako prošnjo so morali dolžniki, ki so dolžni denarnim zavodom, vložiti pri domačem okrajnem sodišču. Sodišče je na to odločilo ali prošileu pripada zaščita ali ne. Če mu je zaščito priznalo, je znižani dolg prevzela Privilegirana agrarna banka, ki ji ga mora dolžnik odplačati v 12. letnih obrokih.

Bratova dediščina. L. J. K. Ložiti morate dedovanje po očetu, ki je umrl leta 1925 in dedovanje po materi, ki še živi. Kar je bilo bratu izgovorjenega po očetu, mu morate izplačati na njegovo zahtevo s 4% obrestmi, ki so bile tedaj dogovorjene. Če vas brat za obresti ni trjal, ste jih dolžni plačati samo za tri leta nazaj, ostale obresti so pa že zastarane. Dopolnite nujnega deleža po očetu brat ne more več zahtevati, ker je že preteklo nad tri leta po očetovi smrti. Kadar bo pa umrla mati, pride v zapuščino vsa njena imovina. Če je enemu sinu izročila že za časa življenja vso imovino, ima drugi pravico zahtevati, da mu brat izplača nujni delež. Nujni delež znaša pri otrokih polovico dednega deleža. Če sta v vašem primeru dva sinova in je materina zapuščina vredna 15.000 din. bi znašal nujni delež 3.750 din. Da se more nujni (dolžni) delež pravilno izračunati, se prečenijo vse v zapuščino spadajoče stvari. Vpoštevati je treba tudi zapustnikove da-

ritve za časa njegovega življenja, če to zahteva otrok, ki ima pravico do dolžnega deleža.

Jarek ob občinski poti. Z. J. Nepravilno ste ravnali, ko ste šli zasipati jarek, ki se vam je zdel preglobok. Prav bi bilo, da bi bili stvar prijavili občini ali pa okrajnemu načelstvu, ki bi potrebno odredilo, da se jarek toliko zasuje, da ne bo ogrožal varnosti. Če je jarek na zasebnem zemljišču in ste ga vi zasuli, ste vsakakor neupravičeno posegali v pravice lastnika in se vam bo po našem mnenju težko izogniti stroškov, če vas je lastnik izročil advokatu.

Povišanje pokojnine zaradi bolezni. J. G. Zaradi bolezni na pljučih so vas predčasno vpokojili. Ker mislite, da ste oboleli v službi, nameravate prositi, da vam prištejejo še 10 let službe zaradi povišanja pokojnine. Tako vam tudi svetujejo prijatelji. Vprašate, ali se bo prošnja ugodilo. — Ne bo se vam ugodilo. Samo onemu državnemu uslužbencu se sme priznati za pokojnino preko časa, ki ga je do tedaj prebil v službi, še 10 let, ki se brez svoje krivde pri državnem poslu ali zavoljo takega posla tako poškoduje, da postane zaradi dobljenih ran ali poškodb nesposoben za nadaljno službo, za katero bi se mogel uporabljati po svojih kvalifikacijah. Vi pa niste bili poškodovani v službi, ker obolenje na pljučih ni telesna poškodba, ki jo ima v mislih zakon. Ker pravite, da se vam je zdravje izboljšalo, prosite za ponovni sprejem v službo in boste tako dosegli svoječasno večjo pokojnino.

Premikanje zemeljske plasti. M. R. Če se je plast zemlje sosedovega zemljišča odtrgala in se z drevjem vred zvalila na vaše, jo sme sosed zopet spraviti nazaj. Meje se zato niso spremenile, čeprav se je mejnik premaknil.

Odložena izvršba proti osebam v vojaški službi. K. M. Ker je vaš mož na orožnih vajah, mora sodišče izvršbo odložiti za toliko časa, dokler je mož v vojaški službi in še za 30 dni od odpusta iz te službe. Če tega sodišče ni storilo uradoma, ker morda ni obveščeno, da je mož vpoklican, pojdite k izvršilnemu sodniku in mu to povejte.

Pokojnina za hčerko državnega uslužbenca. J. G. Če ni hčerka v državni službi, bo po smrti očeta, državnega uslužbenca imela pravico do pokojnine, če prav ima kakšno zasebno službo ali imovino in to, dokler se ne omoži. Če bo hčerka prejemale rodbinsko pokojnino, bo imela pravico do voznih ugodnosti na železnici, vendar samo tedaj, če ne bo imela več dohodkov kakor 500 din in če bo brez službe.